

загального населення Раунд 17 (Серпень 2024 року). IOM, Ukraine. URL: <https://dtm.iom.int/reports/ukraine-zvit-pro-vnutrishne-peremischennya-naselennya-v-ukraini-opituvannya-zagalnogo>

*Загородня Ольга Феліксівна,
кандидат філологічних наук,
асистент кафедри іноземних мов, математичних факультетів;
Навчально-науковий інститут філології
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТАМ ІТ-СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Англійська мова як мова міжнародного спілкування та передових технологій посідає ключове місце в освітніх програмах підготовки студентів у галузі ІТ-сфери. В епоху цифрового покоління користувачів мовна підготовка майбутніх спеціалістів у галузі комп'ютерних технологій має ряд особливостей, пов'язаних як з особистісними лінгвістичними, так і з соціальними екстралінгвістичними чинниками. Під час пандемії та війни в Україні була пророблена величезна робота переведення навчального процесу в онлайн-простір, що дало поштовх розвитку технологіям дистанційного навчання. Питанню технологій дистанційної освіти студентів ІТ-сфери присвячена робота Кириченко С.В., Овсянко Г.В. [1], які докладно описали ключові методи та технології для вищих навчальних закладів, що допомагають студентам технічних спеціальностей в опануванні іноземними мовами.

У цій роботі розглянемо низку лінгвістичних та екстралінгвістичних чинників та їх вплив на роботу викладача іноземної мови, який працює з майбутніми фахівцями технологій. Першим з особистісних факторів є той, що студенти ІТ-спеціальностей належать до сучасного покоління розвинених та активних користувачів цифрових винаходів. Швидке опанування такими студентами новітніх технологій, у тому числі онлайн-засобів навчання, високий рівень їх самоосвіти, прагнення постійно вдосконалювати навички користування новими платформами та гаджетами, – все це вимагає від викладачів вищого навчального закладу бути на хвилі технологічного розвитку і впроваджувати нові технології у викладання, щоб максимально ефективно реалізовувати задачі занять. Так, у викладанні іноземних мов студентам ІТ-сфери в нагоді стають інтерактивні платформи навчання, такі як, наприклад, English Grammar (<https://www.e-grammar.org/>) для навчання, систематизації та тренування граматичних структур, платформа Twee (<https://app.twee.com/>) для формування інтерактивних вправ на розвиток усіх типів мовної діяльності, платформа British Council (<https://learnenglish.britishcouncil.org/>) для тренування мовних навичок

згідно рівнів володіння іноземною мовою. Ці платформи успішно використовуються у навчанні студентів факультету інформаційних технологій Київського національного університету імені Тараса Шевченка та студентів спеціальності «Комп'ютерні науки» у Національній академії статистики, обліку та аудиту. Крім цього, студенти ІТ-сфери швидко опановують нові технологічні засоби передачі інформації, тому використання на заняттях онлайн-інструментів значно підсилює їх зацікавленість та мотивацію. Доречно використовувати на заняттях такі онлайн-інструменти, як Figma та Google Jamboard для роботи в творчих командах. Ці інструменти дозволяють студентам створювати спільні проекти, класифікувати та занотовувати ключові ідеї теми, висловлювати свою думку та виконувати інші творчі завдання викладача. Робота з такими інструментами розвиває у студентів ІТ-сфери вміння працювати в команді заради спільного проекту, критично мислити, проявляти власну творчість, а це є незамінними навичками для їх майбутньої фахової діяльності, адже ІТ-сфера – це, насамперед, колективний вид діяльності. Платформа Quizlet допомагає викладачу презентувати для тренування, а студентам опановувати нову фахову термінологію, платформа Text into Speech (<https://ttsmaker.com/>) незамінна у навчанні вимови та формуванні розповідей на задану тему: завдяки перетворенню тексту на аудіо студентам легше орієнтуватися у фонетично правильному мовленні. Засіб для оформлення презентацій та постерів Canva залучає студентів для створення спільних творчих проєктів та мультимедійних презентацій, що також спонукає студентів до творчого самопрояву і, як правило, студенти ІТ-спеціальностей із задоволенням використовують усі перелічені інструменти у навчанні, адже не бояться користуватися і освоювати все нове, що створюється сьогодні у сфері технологій. Як приклад, таким студентам набагато легше зробити відеозапис з продуктивним монологічним мовленням за допомогою смартфона і представити його на розгляд викладачу або знайти додаткову інформацію і представити її у вигляді мультимедійної презентації усій групі, ніж студентам інших спеціальностей.

Ще одним вагомим фактором, що впливає на іншомовну підготовку студентів ІТ-сфери, є те, що такі студенти вже зі шкільного віку готують себе до вступу на відповідні спеціальності, тому приділяють велику увагу вивченню англійської мови як ключової мови всесвітніх технологій. Таким чином, іншомовна підготовка таких студентів вже на першому курсі може бути значно вищою, ніж у студентів інших спеціальностей. Це вимагає від викладача англійської мови ускладнення навчального матеріалу, введення великої кількості аудіювання, пошуку матеріалів з новітньою термінологією, а також постійного оновлення освітніх програм і навчальних матеріалів згідно з розвитком світових технологій для транслявання найсучаснішої інформації. Оскільки студенти-айтішники ретельно займаються самоосвітою, то прослуховування аудіоматеріалів та перегляд відеоматеріалів на платформі YouTube є для них досить звичною справою. Студенти діляться тим, що часто опановують нові технології за допомогою перегляду відеоматеріалів англійською мовою. Це

означає, що введення роботи з відеоматеріалами з платформи YouTube на відповідну навчальну тему є необхідною частиною університетських занять з англійської мови. Це підвищує продуктивність студентів і дає викладачу простір для творчої реалізації. За допомогою введення на заняття перегляду відео з YouTube легко реалізовувати дискусії, навчати функціональним мовленнєвим структурам, тренувати фонематичний слух, розширювати словниковий запас студентів, і, як правило, такий вид діяльності є для студентів цікавим і бажаним. Крім того, перегляд відеоматеріалів з платформи YouTube може стати основою для розвитку аудіальних навичок студентів, що корелює з дослідженнями І. Суїми та О.Новікової, які визначають слухання як провідну форму навчання усім іншомовним компетенціям: читанню, говорінню, письму та навчанню граматичних структур, включно з аудіюванням як видом діяльності [2].

У зв'язку із швидким розвитком ІТ-технологій та популяризації ІТ-професій у студентів ІТ-спеціальностей з'являються можливості для професійної реалізації у різноманітних ІТ-проектах на посадах тестувальників, фрілансерів та молодших програмістів-початківців. Таким чином, студенти цієї сфери вже з другого або третього курсу оволодівають певним професійним досвідом у програмуванні, веб-дизайні, створенні сайтів тощо, і це стає істотним підґрунтям для їх навчання, зокрема й іншомовного навчання. В такому випадку кооперація студентів і викладачів сприяє більш ефективному викладанню, адже самі студенти вже здатні розкрити і групі, і викладачу-мовнику тонкощі та механізми роботи технологій та іноді стають джерелом новітньої термінології на занятті. Підтримка з боку викладача підвищує їх впевненість у собі, стимулює пізнавальний інтерес і спонукає до подальшої самоосвіти у фаховій іншомовній термінології.

Серед соціальних екстралінгвістичних чинників впливу на іншомовну підготовку студентів ІТ-сфери та особливості викладання англійської мови студентам технічних спеціальностей визначимо такі: 1) стрімкий розвиток новітніх технологій, зокрема штучного інтелекту; 2) тісний зв'язок розвитку новітніх технологій з національною мовою передових англомовних країн, в яких зосереджена найбільша інтелектуальна власність на технології (зокрема, Сполучених Штатів Америки); 3) збільшення обсягу навчальних годин в навчальних планах відповідних спеціальностей; 4) підтримка іншомовної підготовки студентів вищих навчальних закладів на державному рівні; 5) викладання курсів спеціальних фахових дисциплін англійською мовою; 6) академічна мобільність студентів та стажування за кордоном. Ці чинники безпосередньо впливають на викладання англійської мови студентам технічних спеціальностей та надають йому особливостей. Зокрема, широке застосування студентами чату GPT вимагає від викладача посиленого контролю за творчими роботами студентів, розроблення завдань, що формують критичне ставлення до текстів, які продукує штучний інтелект, врахування викладачем рівня розвитку іншомовної компетенції студентів заради уникнення зловживанням GPT. Оскільки передовою країною-розробником новітніх технологій сьогодні

визнається США, багато англійських назв запозичаються в українську мову разом з предметами, які названі цими словами. Студенти вживають слова «гаджет», «девайс», «слот», «смартфон» навіть не задумуючись над їх походженням і прямим значенням в мові-носії. Проте для критичного ставлення до винаходів та мудрого розвитку технологічного світу необхідно формувати у майбутніх спеціалістів з комп'ютерних наук усвідомлений підхід до англіцизмів, послідовно пояснюючи їх первинне значення, походження і функції. Це допоможе виховати усвідомлених розробників програмного забезпечення і не призведе до тотального панування технологій над людиною. Підтримка іншомовної підготовки студентів ІТ-спеціальностей на держаному рівні, збільшення обсягу годин у навчальних програмах, на рівні зі швидким розвитком термінології потребує постійного оновлення дидактичних матеріалів. Викладання курсів спеціальних фахових дисциплін англійською мовою та академічна мобільність студентів збагачує їх фахову автентичну термінологічну компетентність, отже викладачу англійської мови необхідно постійно підвищувати рівень кваліфікації, залучати сучасні засоби навчання, інтенсивно використовувати технічні засоби навчання та онлайн-інструменти на заняттях.

Підсумовуючи всі чинники, що впливають на навчання студентів ІТ-спеціальностей, слід сказати, що викладання англійської мови студентам технічної сфери має низку особливостей і є непростим процесом, але дійсно стимулює викладача-мовника до професійного росту, розвиває креативність і залучає у найсучасніший світ цифрового покоління користувачів.

Список використаних джерел

1. Кириченко С.В., Овсянко Г.В. Викладання англійської мови для студентів технічних ЗВО в умовах дистанційного навчання. *Вісник Запорізького національного університету. Педагогічні науки*. 2020. № 3 (36). Ч. II (2020). С. 175 – 180. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/view/ByFileId/1377452.pdf>
2. Suima I., Novikova O. The use of the Internet resources in teaching listening skills of students IT specialties. *Сучасні дослідження з іноземної філології*. 2024. № 1 (25). С. 491 – 499. URL: <http://philol-zbirnyk.uzhnu.uz.ua/index.php/philol/article/view/398/581>